

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՄԵՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ ԿԱՐՊԻՍ ՔԷՇԻՇՕԼՈՒԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԵԼԳՈՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՃԱԿԱՏԱԳՐԻՆ ՄԱՍԻՆ

14 Մայիսի մեր թիով հրատարակած էինք Գերմանիոյ մեր աշխատակից Կարպիս Քէշիշօլլուի սրտցաւ մէկ նամակը: Կը սպասէինք անշուշտ որ այդ նամակը տեղի տար հակազդեցութիւններու: Ճիշդ կը նկատենք մեր սինակներուն մէջ տեղ տալ նաեւ ստացուած երկու գրութիւններու: Առաջինը՝ Էտի Սամուէլ- Վերժամ ստորագրութեամբ քանի մը տողոնց կարճ նամակ մըն է, զոր ստացանք ելեկտրոնիկ թղթածրարով: Նամակագիրը կը պնդէ թէ սխալ է Կարպիս Քէշիշօլլուի այն պնդումը, թէ Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեանի շէնքը ծախու հանուած է: Ինք Վենետիկ կը բնակի եւ գիտէ թէ այսպիսի բան չկայ:

Երկրորդ նամակը, դարձեալ ելեկտրոնիկ թղթատարութեամբ ստացուած, կը պատկանի Արժանթինահայ (անպայման նախկին Հայաստանցի) Լաուրա Յովսէփեանի: Չենք բաժներ այդտեղ յայտնուած գաղափարները, բայց կարծիքի ազատութեան սկզբունքով, նոյնութեամբ կը հրատարակենք նամակը: Այս մասին մենք ալ կ'արտայայտենք մեր մտածումները.–

<p>ԼԱՌԻԱ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԸ</p> <p>Յարգելի Պր. Խմբագիր,</p> <p>Կարդացեր եմ Պր. Քէշիշօլլուի Շաբաթ օրուան նամակը: Պիտի ուզէի իմ կարծիքս բերել: Հրաշալի պիտի ըլլար եթէ հրատարակէիք զայն:</p> <p>Կը խօսուի Մելգոնեան վարժարանի փակման մասին, «Եւրոմիութեան շրջագծին մէջ գտնուող միակ հայկական կրթօճախը»: Երբեք մտածե՞ր էք թէ Կիպրոսի մէջ քանի՞ հայ ընտանիք մնացեր է: Քանի՞ դպրոցական տարիքի աշակերտ կայ: Շատ քիչ են անոնք: Դպրոց բանալու կամ պահելու համար անհեթեթ թիւ մըն է: Իսկ եթէ Եւրոմիութենէն աշակերտներ պիտի յաճախեն, գիշերօթիկ պիտի մնան, շատ աւելի</p>	<p>ՄԱՐՄԱՐԱ-Ի ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐԸ</p> <p>ՄԱՐՄԱՐԱ կը յարգէ մեր նամակագրին տեսակէտը, շնորհակալութիւն կը յայտնէ ցուցաբերած ուշադրութեան համար, բայց չի բաժներ անոր տեսակէտները քանի մը հիմնական պատճառներով: Նախ ո՛չ թէ անոր համար որ կասկածներ կամ յարգանքի պակաս ունինք Բարեգործականի նկատմամբ: Մենք անոնցմէ ենք որոնք միշտ օրհնութիւն մը նկատած են Բարեգործականի, Կիւլպէնկեանի նման հաստատութիւնները, որոնք Սփիւրքահայութեան մեծագոյն ուժերն են տնտեսապէս ու բարոյապէս: Վերջին տասնամեակներու ընթացքին մեր ժողովուրդն ու մեր մշակոյթը, օտար ափերու վրայ, շատ բան պարտական մնաց այսպիսի</p>
---	--

լաւ չէ՞ որ անոնք Հայաստան ճամբորդեն, գիշերօթիկ ապրին Հայրենիքի մէջ, ՏԱՆ մէջ: Ճանապարհաձախսը գրեթէ նոյնն է, հեռաւորութիւնը գրեթէ նոյնն է: Ես, Արժանօրինակ ծնողք, եթէ իմ զաւակներս փափաքիմ ուղարկել Մելգոնեանի պէս դպրոց մը, շատ աւելի ապահով ու նպատակայարմար կը գտնեմ Հայաստան ուղարկել զաւակս, քան՝ սփիւռքի սակաւաթիւ հայերէ բաղկացած համայնք մը, անժանօթ-անապահով երկիր:

Կը խօսուի Արժանօրինակ զաղութի մասին, ուր Ուրբաթ օրերը երիտասարդները կը հաւաքուին քէպապ ուտելու համար: Կը սխալի Պր. Քէշիշօղլուն: Կը հաւաքուին քէպապ պատրաստելու, մատուցելու վաճառելու, – քէպապը եւ բազմատեսակ, նրբաճաշակ եւ հիանալի հայկական կերակուրներ հետը: Երեք օր շարունակ, մինչեւ ուշ գիշեր, մայրեր, մեծ մայրեր եւ հայրեր կ'աշխատին, որպէսզի Հայկական Ճաշերու հասոյթով արտասական դասարանի աշակերտները, – Բարեգործականի աշակերտները–, կարողանան իրենց Ուսանողական ճամբորդութիւնը առ Հայաստան կատարել: Քէպապ ուտողները իրենք չեն, (երանի ըլլային) այլ տեղական հիւրերն են, դեսպանատան պաշտօնեաներ, արտասահմանցիներ, արաբներ, նոյնիսկ՝ հրեաներ, որոնք այս ձեւով կը ծանօթանան նաեւ հայկական մշակոյթին, մատուցող աշակերտներուն տեղեկութիւններու շնորհիւ: Եւ այո, դժբախտաբար, Արժանօրինակայերս հայերէնախօս չենք: Պատճառները շատ են.

հաստատութիւններու: «Մարմարա» բնաւ ալ չի մտածեր որ Բարեգործականը ծուռ նպատակներով է որ Մելգոնեանը փակել ու անոր կալուածը վաճառել կը ցանկայ: Մենք միայն կը հաւատանք որ սխալ է Սփիւռքահայութիւնը գրկել Մելգոնեանի նման ոգի, աւանդութիւն ու անցեալ ունեցող վարժարանէ մը: Մելգոնեանը ստեղծուած է Սփիւռքահայութեան համար, այլ ո՛չ թէ Հայաստանի համար: Եւ այսօր անոնք որոնք կը պնդեն թէ Կիպրոսի մէջ հայ չէ մնացած, թէ Սփիւռքահայերը առանց հայերէն գիտնալու ալ կրնան հայ մնալ, թէ տղաքը եթէ գիշերօթիկ պիտի ըլլան, աւելի լաւ է որ Հայաստանի մէջ գիշերօթիկ ըլլան, չարաչար կը սխալին, որովհետեւ անոնք աչքէ կը վրիպեցնեն ամէնէն կարեւոր երկու կէտերը: Առաջին կարեւոր կէտն այն է թէ Հայաստանը չ'է որ պէտք ունի Մելգոնեանի մը, Սփիւռքն է որ պէտք ունի Մելգոնեանի մը, ինչ հասցէի վրայ ալ բացուած ըլլայ այդ Մելգոնեանը Սփիւռքահայ տարածութեան վրայ: Երկրորդ կէտն ալ այն է թէ անոնք որոնք կը պաշտպանեն Կիպրոսի մէջ Մելգոնեանի փակումը կամ որեւէ դպրոցի փակումը, միշտ ալ սխալ ախտաճանաչում կ'ընեն դպրոցները փակելու ստիպողութիւններու դիմաց: Բարեգործականի կամ անոր նման դեկավար կազմակերպութիւնները դպրոցները փակելէ շատ շատ առաջ պէտք է հարց տան թէ ինչո՞ւ այս դպրոցները փակել կը ստիպուին: Կիպրոսի մէջ հայ ընտանիքի թիւը քիչ է, անո՞ր համար: Բայց

հայերէնի պահերը բաւարար չեն, սպաներէնի- նաեւ անգլերէնի- ազդեցութիւնը մեծ է, երկիրը սիրով ընդունեց հայերը: Ե՛ւ ձուլում կայ ե՛ւ հայկական դպրոց կայ:

Այսինքն՝ պայման չէ հայկական դպրոցի առկայութիւնը հայերէնախօսութեան համար:

Ես Բարեգործականի անդամ չեմ, բայց զաւակներս կը յաճախեն Բարեգործականի Մարի Մանուկեան դպրոցը:

Եւ անվերապահօրէն կը հաւատամ ծախսուած դրամի նպատակին: Ո՞վ, եթէ ոչ Բարեգործականը օգնեց Հայրենիքին դժուար օրերուն (ներգաղթ, երկրաշարժ, անկախութիւն, պատերազմ): Ո՞ր կազմակերպութիւնը այնքան միլիոնաւոր տոլարներ տրամադրեց ճանապարհներ շինելու համար, մատենադարաններ, դպրոցներ, գիւղեր, համալսարան, արուեստ, ուսում, սփոր, երիտասարդական խաղեր: Ո՞ր հիմնարկութիւնը այնքան դրամ տրամադրեց գիրքերու հրատարակութիւնը հովանաւորելու համար: Ես հանգիստ եմ: Կը հաւատամ այսօրուան եւ հին ղեկավարներուն: Եւ Բարեգործականի նպատակները, ինչպէս Պր. Քէշիշօղլուն կ'ըսէ, ամբողջ հայութիւնն է, ո՛չ միայն Հայաստանը: Այո՛, ճիշդ է: Մակայն մենաշնորհը ունի այն հատուածը, որ աւելի պէտք ունի: «Չափը չանցընենք» կ'ըսէ Պր. Քէշիշօղլուն: Հայաստանը եւ Արցախը չափը անցընելու անհրաժեշտութիւնը ունին, այսօր աւելի քան երբեք:

Մելգոնեանը միայն Կիպրոսի համար բացուած չէր: Սփիւռքի մէջ միլիոններ համրող հայ ժողովուրդը ինչո՞ւ այլեւս Մելգոնեան մը չի կրնար լեցնել ու ապրեցնել: Կա՞ն արդեօք հայ ղեկավար մարդիկ որոնք այս հարցումը ուղղեն դպրոցները փակել որոշելէ առաջ: Մեր պատասխանը սա է. Մելգոնեանները, Մուրատ Ռափայէլեանները, եւ միւս նշանաւոր հայկական վարժարանները իրերայաջորդ կերպով կը փակուին անոր համար որ ահաւասիկ Ամերիկայի կամ այլ վայրերու մէջ ղեկավարներ սկսած են իրենք գիրենք խաբել՝ պնդելով թէ առանց հայախօսութեան եւս մարդ կրնայ հայ ըլլալ: Չի՛ կրնար ըլլալ: Կամ առանց հայախօսութեան, հայ մարդու մը զաւակը հայ չի կրնար ըլլալ: Առանց հայախօսութեան, հայ մարդը հայ նոր սերունդ չի կրնար յառաջացնել: Մեր նամակագիրն ալ կ'ընդունի որ Արժանքինի մէջ հայերէն չեն խօսիր, սպաներէնը կը տիրապետէ, հայկական դպրոցներու մէջ հայերէնի ժամը անբաւարար է: Եւ փոխանակ պահանջելու որ հայերէնի ժամերը աւելնան, մերիները կ'ըսեն. «Հոգ չէ, առանց հայերէն գիտնալու ալ հայ ենք»: Սխալ է: Հայախօսութիւնը բառ մըն է որուն իրական իմաստն է հայեցի դաստիարակութիւն: ԱՄՆ-ի կամ Արժանքինի կամ այլ երկիրներու մէջ հայ մարդիկ եթէ անգամ մը սկսին հաւատալ որ հայախօսութիւնն ու հայեցի դաստիարակութիւնը կարելի չեն, այդ պարագային անշուշտ որ անոնք այլեւս իրենց զաւակները հայկական վարժարան չեն դրկեր:

Այսօր վճռական օրեր կ'ապրինք: Կամ կը զարգանանք, կը բարգաւաճինք, կը բազմանանք, կամ կը պարտուինք: «Հայրենիքի համար քիչ բան կատարուած է եթէ ամէն ինչ չէ կատարուած»:

Շնորհակալութիւն Զեր
ուշադրութեան համար:

ԼԱՌԻՐԱ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Եւ այն ատեն Մելգոնեանի ալ պէտք չի մնար: Քէպապ ծախելով ու անգլերէն խօսելով հայկական վարժարան ապրեցնել ջանալը կը նշանակէ գնդակը ուրիշին դրկել եւ պատասխանատուութենէ դուրս գալ՝ «հայրենասէր» մնալով հանդերձ: Գիտենք որ բոլոր անոնց համար որոնք հայախօս չեն, դժուար, շատ դժուար է ընդունիլ թէ հայախօսութիւնը թիւ մէկ պայման է: Բայց անոնք պէտք է ընդունին այս ճշմարտութիւնը: Մելգոնեան վարժարանին հասցէն սխալ չէ, որպէսզի զայն Հայաստան փոխադրենք: Կամ եթէ անոր հասցէն սխալ է, զայն փոխադրենք Սփիւռքի մէջ աւելի ճիշդ հասցէ մը, բայց ո՛չ թէ Հայաստան, որովհետեւ, փառք Աստուծոյ, հազար անգամ փառք Աստուծոյ, Հայաստանի մէջ բաւարար թիւով դպրոց կայ եւ Հայաստանի մէջ ամէն ընտանիք արդէն իր զաւակը հայկական վարժարան կը դրկէ եւ որովհետեւ Սփիւռքն է որ Մելգոնեանին պէտք ունի: Եւ ըսենք նաեւ որ այսօր միայն Սփիւռքահայը չէ՛ որ պէտք ունի Մելգոնեանի նման վարժարաններու, անոնց պէտք ունին այն Հայաստանցիները, որոնք Հայաստանէն կը հեռանան ու Սփիւռքի մէջ կայք կը հաստատեն պարագաներու բերմամբ: Եւ եթէ անպայման կ'ուզենք Մելգոնեան մըն ալ բանալ Հայաստանի մէջ (որովհետեւ Մելգոնեանը իսկապէս Սփիւռքահայ ըլլալու ոգի մը եւ կամք մը կը խորհրդանշէ), այն ատեն ատիկա պէտք չէ ըլլայ Սփիւռքի Մելգոնեանը փակելու գնով:

Մելգոնեան եղբայրները այս

վարժարանը հիմնած են Սփիւռքահայութեան համար, եւ այսօր այդ վարժարանին հասցէն Սփիւռքէն Հայաստան փոխադրել՝ երկրորդ անհաւատարմութիւն մըն է Մելգոնեաններու կտակին նկատմամբ: Բարեգործականը Սփիւռքը պէտք չէ գրկէ այսպիսի դպրոցէ մը: Մեր կուրծքերը հպարտութեամբ կը լեցուին երբ Երեւանի մէջ ամէն նուագահանդէսի ընթացքին բեմին վրայ կը կարդանք մեկեմաս Բարեգործականի անունը: Նոյնը՝ տակաւին ամէն տեսակ մշակութային ձեռնարկներէ ներս: Բայց Բարեգործականը ամէնէն առաջ Սփիւռքահայութեան մեկեմասն է, կամ այդպէս պէտք է ըլլայ, եւ Բարեգործականը առաջինը պէտք է հանդիսանայ Հայոց Գիրերու 1600ամեակի սաբախտորոշ օրերուն պաշտպանելու այն տեսակէտը թէ հայախօսութիւնն ու հայեցի դաստիարակութիւնը առաջին ու վերջին պայմաններն են առողջ ու դէպի ապագայ ընթացող Սփիւռքահայութիւն մը պահելու համար: Հակառակը աղէտ ու անձնասպանութիւն է: Անմիջապէս որ հայ մարդիկ սկսին պնդել թէ իրենք առանց հայախօս ըլլալու ալ կրնան հայ ըլլալ, անկէ վերջ Սփիւռքի մէջ հայկական վարժարանի պէտք չի մնար, Հայկական եկեղեցիի պէտք չի մնար, հայերէն մամուլի պէտք չի մնար, հայոց գիրերուն ու լեզուին պէտք չի մնար: Բոլորն ալ Հայաստան կը դրկենք, առատ տողար ալ կը դրկենք, ու այս խնդիրը հոն կը վերջացնենք:

ՄԱՐՄԱՐԱ